

Osmidílný rozhlasový pořad Českého rozhlasu 3 – Vltava

Století rozumu.

Německá klasická filosofie, literatura a drama

(Anotace prvních čtyř dílů)

1 díl, sobota 10. září v 16.00

Osvícenec Immanuel Kant

(připravil Jan Kuneš)

Tento díl se věnuje úvodu do problematiky *rozumu* jako hlavní problematiky německé klasické filosofie, tj. filosofie Kanta a na něj navazující filosofie Fichta, Schellinga a Hegela. Určuje tuto problematiku z Descartova novověkého obratu, dále pak z osvícenského pojetí rozumu a jeho kritiky u Rousseaua. Jako východisko k problematice rozumu v německé klasické filosofii se tento díl věnuje především výkladu rozumu u Immanuela Kanta, a to jednak ve vztahu k jeho pojetí osvícenství ve spisu *Co je osvícenství?* a jednak ve vztahu ke Kantovým kritikám rozumu, které rozum vykládají jako východisko lidského poznání a jednání.

2. díl, sobota 24. září v 16.00

Kantova etika

(připravili Jiří Chotaš a Marina Barabas)

Kant formuloval moderní koncepci činné stránky člověka, která klade důraz jak na sebeurčení tak na správnost jednání. Svou etiku založil obdobně jako křesťané na pojmu povinnosti. Od křesťanského zdůvodnění povinnosti se však Kant liší tím, že etiku založil sekulárně, a sice na lidském rozumu. Dále je Kant ve shodě se stoiky přesvědčen, že to, co posloucháme, je zákon. Tento zákon však u něj není výrazem kosmického řádu, ale rozumu člověka. Kant tak je tvůrcem koncepce autonomie rozumu. Ta je naším právem, ale také údělem. V pořadu je tematizován vztah Kantovy etiky k moderní vědě a ke křesťanství.

3. díl, sobota 8. října v 16.00

Uznání, právo a stát

(připravili Jan Kuneš a Jindřich Karásek)

Zabývá se východiskem německé klasické filosofie z rozumu, pokud je rozum východiskem politické svobody člověka. Začíná výkladem Rousseauova principu moderního racionálního státu, jímž je obecná vůle a v ní obsažené vzájemné uznání jednotlivců jako svobodných. Ukazuje, jak se Rousseauova rozumová obecná vůle stává u Kanta, ale především u Fichta a Hegela základem svobody člověka jako rozumové bytosti. Završení rousseauovského založení moderního racionálního státu je dosaženo u Hegela, který ukazuje, že právo jako instituční rámec založený ve vzájemném uznání jedinců tvoří moderní racionální stát, v němž teprve je garantována a uskutečněna svoboda jedinců.

4. díl, sobota 22. října v 16.00

Klasické období: Goethe, Schiller a Hegel

(připravil Milan Sobotka)

Zabývá se vztahem německé klasické filosofie k literatuře, konkrétně k tzv. výmarské klasice. Věnuje se Goethovu *Faustovi* a tzv. „bildungsrománu“, dále pak Schillerovým dramatům *Loupežníci* a *Valdštejn*. Zaměřením tohoto dílu je činná stránka v poznání a v jednání člověka. Stran jednání ukazuje, že kromě tradičního, původně aristotelského pojmu dobrého jednání a upuštění od jednání se tu analyzuje také jednání, kterým je nejednání. Jako případ nejednání se probírá i fenomén tzv. krásné duše. V návaznosti na literární témata je ukázáno filosofické pozadí a interpretace literárních témat, a to jednak u Schillera, který byl i významným filosofem své doby, a u Hegela, který je interpretem jak Goethovy, tak také Schillerovy literatury.